

כלך לדרך זו

פעמים רבות נמצא בתלמוד הבטוי "או כלך לדרך זו", ומשתמשים בו כשהיוכוח הגיע לכיוון חדש או כשאחד מבעלי המחלוקת מביא ראיה חדשה. הוראתו היא: לך נא בזורך זו; ר"ל, שקול נא גם אפשרות זאת.

וכן נמצאו "כלך" כשזוהא עומד בפני עצמו: "כלך אצל נגעים" (טבולדרין ל"ה ע"ב; הגיגה י"ד ע"א); "כלך אצל יפות" (ב"מ כ"ב ע"א).

הוראת התבה — ברורה, אלא שאינו מובנת מבחינה אטימולוגית ובעיקר לא ברור מגין באה אותה כ"ף שבראש התבה. לוי במילונו גוזר את התבה מצרוף של "כלה ולך", אך לאן נעלמה, לפי זה, הוא? ובאור זה מתאים רק במקום שהנוכח מתבקש לעזוב את מקומו, ואנו מוצאים את הבטוי גם כשאין מדובר על כך כלל. במועד קטן כ"א ע"ב, למשל, אומר הרופא להולה — "כלך אצלי" ומה טעם יש כאן לבטוי "כלה ולך אצלי"?

כשנעמיד זה מול זה בהלי וירושלמי, נמצא את הפירוש בכמה מקומות שבבבלי נמצא "כלך", כתוב בירוש' "לכה לך". השווה, למשל, יומא בבלי ב"ה ע"א עם ירושלמי שם פ"ה ה"ד. מ"לכה לך" היתה "כלך" שבבבלי, ושנוי צורה מעין זה יש לו אהים בשפה העברית. כבר בעברית המקראית ידוע שיש להדגיש אות העומדת בראש תבה הדתנועית אם קודמתה מסתיימת ב"ה" "לקחה זאת" (בראשית ב, כ"ג), וכן "לכה נא" (במדבר כ"ד, כ"ז) בדומה ל"לכה" שבעניננו זהה מה שכינו המדקדקים ה"דהיק". שתי התבות בוטאו תוך דבור אחד עד שהיו לתבה אחת בפי המדבר. וכן "מוזה" (שמות ד ב), "מלכם" (ישעי' ג טו). הצורה "לכה לך" אינה אלא לשון הכתוב, וצורת הבבלי היא על דרך לשון המדבר. ואין תמיהה על השמטת הלמ"ד שהרי היא חסרה גם בצווי "קח" של "לקח". אמנם תישאר רק אות שרשית אחת מן "לך" והיא הכ"ף. אך גם זה אינו מפליא כי נעשתה במשך הזמן התבה "לכה" לעומדת בפני עצמה, וידוע שהרבה תבות שנוספה להן תוספת בסופן, נוטות להשמיט את תחילתן כדי לעמוד שוב עם שלוש אותיות כבתחילה. אם כן יש לקרא כלך (כ' ולי' קמוצות).

ואם לוי מגסה להביא ראיה לדעתו, ש"כלך" הוא מזוג של "כלה ולך", מסנהדרין ס"ז ע"ב ששם נאמר "כלה מדברותיך ולך", הרי אין ראייתו — ראייה.

זהו ניב אחר של הלשון העברית, ובאמת נאמר גם "כלה גבואתך וצא" (ברכות י' ע"א). מלבד זאת חשודה הגירסה שם מאד, ועיין דקדוקי סופרים המביא כמה גירסאות.

ולאחר כל זאת מצאתי גם ברש"י לשבת קמ"ה ע"ב אותם הדברים עצמם: "כלך. לכה לך, אלא שקיצר בלשון". עיין גם תויו"ט לשבת פ"ב, ה ד"ה כחס ופירושו אינו מספק, ואף מתמיה, לאחר שהפירוש הנכון כבר נמצא, כאמור, ברש"י.

(מלך: עיונים בדברי חז"ל ובאגונים -
הרב חלק איגנטיץ)